

sobota, 07.03.2020

Wielki Piątek

Wielki Piątek jest drugim dniem Triduum Paschalnego – dramatycznym dniem sądu, męki i śmierci Chrystusa. Jest to jedyny dzień w roku, kiedy nie jest sprawowana Msza św. W kościołach odprawiana jest Liturgia Męki Pańskiej, a na ulicach wielu miast sprawowana jest publicznie Droga Krzyżowa. Jest to dzień postu ścisłego.

– Jeśli Wielki Piątek jest dniem pełnym smutku, to jednocześnie jest najważniejszym dniem dla obudzenia na nowo naszej wiary, dla umocnienia naszej nadziei i odwagi niesienia przez każdego swego krzyża z pokorą, ufnością i zdaniem się na Boga, mając przy tym pewność wsparcia przez Niego i Jego zwycięstwa. Liturgia w tym dniu śpiewa: „O Crux, ave, spes unica – Witaj, Krzyżu, nadziejo jedyna!” – powiedział Benedykt XVI wyjaśniając sens wielkopiątkowej liturgii.

Pierwsze liturgiczne obchody Wielkiego Piątku odnotować można w starożytnej Jerozolimie. Wierni gromadzili się przed wschodem słońca przed kolumną biczowania, a później przy grobie, by adorować drzewo Krzyża.

W odniesieniu do Rzymu pierwsze opisy celebracji Wielkiego Piątku pochodzą z VII w. Pierwszy typ liturgii sprawowany był przez papieża w kościele św. Jana Jerozolimskiego i obejmował odczytanie opisu Męki Pańskiej wg św. Jana, modlitwę powszechną i procesję z relikwiami krzyża. Drugi typ liturgii był sprawowany w licznych kościołach prezbiterialnych, obejmował lekturę Pisma, adorację krzyża i komunię św., konsekrowaną wcześniej. Ten typ liturgii upowszechnił się w średniowieczu w całej Europie.

W późniejszych wiekach upowszechniło się przenoszenie Najświętszego Sakramentu do grobu Pańskiego. W XIX wieku na terenach dawnej Rzeczypospolitej groby Pańskie w kościołach zaczęły nabierać także patriotycznego wymiaru.

Wielki Piątek to dzień Krzyża. Po południu we wszystkich świątyniach katolickich odprawiana jest niepowtarzalna wielkopiątkowa Liturgia Męki Pańskiej. Celebrans i asysta wchodzi w ciszy. Przed ołtarzem przez chwilę leżą krzyżem, a po modlitwie wstępnej czytane jest proroctwo o Cierpiącym Słudze Jahwe i fragment Listu do Hebrajczyków. Następnie czyta się lub śpiewa, zwykle z podziałem na role, opis Męki Pańskiej według św. Jana.

Po homilii w bardzo uroczystej modlitwie wstawienniczej Kościół poleca Bogu siebie i cały świat, wyrażając w ten sposób pragnienie samego Chrystusa: aby wszyscy byli zbawieni. Szczególnie przejmujące są modlitwy o jedność chrześcijan, za Żydów i za niewierzących.

Centralnym wydarzeniem liturgii wielkopiątkowej jest adoracja Krzyża. Zastłony fioletowym sukniem Krzyż wnosi się przed ołtarz. Celebrans stopniowo odsłania ramiona Krzyża i śpiewa trzykrotnie: „Oto drzewo Krzyża, na którym zawisło zbawienie świata”, na co wierni odpowiadają: „Pójdźmy z pokłonem”. Po liturgii Krzyż zostaje w widocznym i dostępnym miejscu, tak by każdy wierny mógł go adorować. Jest on aż do Wigilii Paschalnej najważniejszym punktem w kościele. Przykłada się przed nim, tak, jak normalnie przykłada się przed Najświętszym Sakramentem. Po adoracji Krzyża z ciemnicy przynosi się Najświętszy Sakrament i wiernym udziela się Komunii.

Ostatnią częścią liturgii Wielkiego Piątku jest procesja do Grobu Pańskiego. Na ołtarzu umieszczonym przy Grobie lub na specjalnym tronie wystawia się Najświętszy Sakrament w monstrancji okrytej białym przejrystym welonem – symbolem całunu, w który owinięto

ciało zmarłego Chrystusa. Cały wystrój tej kaplicy ma kierować uwagę na Ciało Pańskie. W wielu kościołach przez całą noc trwa adoracja.

W Wielki Piątek odprawiane są także nabożeństwa Drogi Krzyżowej. W wielu kościołach rozpoczyna się ono o godzinie 15.00, gdyż właśnie około tej godziny wedle przekazu Ewangelii Jezus zmarł na Krzyżu.

W ostatnich latach nabożeństwo Drogi Krzyżowej odprawiane jest także na ulicach wielu polskich miast. W Warszawie Droga Krzyżowa rozpocznie się o godz. 20 i przejdzie ulicami Starego Miasta.

W niektórych polskich sanktuariach obchodom Wielkiego Piątku towarzyszą specjalne misteria. W sanktuarium kalwaryjskim biorą w nim udział biskupi krakowscy.

Wielki Piątek obchodzony jest w Kościele ewangelicko-augsburskim jako najważniejszy, kulminacyjny dzień roku liturgicznego. Związane jest to z nauką o usprawiedliwieniu z łaski przez wiarę. Wielki Piątek to dzień ciszy, pokuty medytacji Słowa Bożego i tajemnicy krzyża. W tym dniu ewangelikom przysługuje dzień wolny od pracy.

Milkną dzwony, a kolorem liturgicznym jest czerń. Z ołtarza znikają wszystkie kwiaty, pozostaje zwykle jeden mały bukiet – czerwony, w kolorze krwi, lub biały. W kościele przygasza się też światło, pozostawiając zwykle dwie świece. Krzyż bywa zastawiany kirem.

Tego dnia odprawia się dwa nabożeństwa – ranne i wieczorne. Formą nie odbiegają one od zwykłych liturgii ewangelickich. Wyróżnia je cisza i szczególne skupienie oraz kazanie pasyjne wokół krzyża jako centralnego momentu zbawienia. W Wielki Piątek w Kościele ewangelicko-augsburskim rozważa się przede wszystkim to, co zdarzyło się na Golgocie – ukrzyżowanie, 7 słów Chrystusa na krzyżu, śmierć. Nie ma tradycji drogi krzyżowej – rozmyślaniam o chwilach poprzedzających ofiarę na krzyżu poświęcony jest cały czas pasyjny.

W Wielki Piątek w kościele sprawowany jest też Sakrament Ołtarza. Wierni gremialnie przystępują wówczas do komunii św. W tym dniu praktykuje się również post. Jego charakter zależy od osobistego wyboru i tradycji rodzinnej wiernych.

W Wielki Piątek w Kościele ewangelicko-augsburskim zbierana jest ofiara wielkopostna na działalność charytatywnej organizacji tego Kościoła – Diakonii. Choć Kościół ewangelicki nie klasyfikuje świąt, to jego zwierzchnicy przyznają, że Wielki Piątek jest jednym z najważniejszych dni. Ks. Jan Byrt, proboszcz ewangelicko-augsburskiej parafii w Szczyrku Salmopolu, podkreśla, że tego dnia luteranie nie oglądają telewizji, nie słuchają radia, nie korzystają z Internetu.

W Polsce żyje obecnie około 80 tys. luteran, z czego blisko połowa na Śląsku Cieszyńskim. Diecezja cieszyńska Kościoła ewangelicko-augsburskiego jest najliczniejsza w Polsce.

W brazylijskich misteriach Męki Pańskiej biorą udział gwiazdy ekranu, w hiszpańskiej Sewilli w Wielki Piątek na ulice wychodzi kilkadziesiąt procesji, a na Filipinach wierni dla okazania swojej wiary dają się krzyżować.

Wielki Piątek to główny dzień tradycyjnych obchodów Wielkiego Tygodnia w Hiszpanii. Słynne są procesje w Sewilli. Tuż po północy na ulice miasta wychodzą najważniejsze pochody: Jezusa Wszechmocnego, Matki Bożej Nadziei i Matki Bożej z bazyliki Macarena. Procesje te już o świcie wracają do swoich kościołów i kaplic, aby zrobić miejsce kolejnym innym procesjom. W Sewilli funkcjonują 52 arcybactwa, z których każde przemierza miasto w osobnym pochodzie. Łącznie posiadają one ok. 100 „pasos”, czyli scen Męki Pańskiej. Wszystkie „pasos”, niesione na barkach, wychodzą w procesji w ciągu Wielkiego Tygodnia.

W Aragonii śmierć Chrystusa zapowiada tradycyjnie bicie setek bębnow. W niektórych hiszpańskich regionach, np. w Kordobie, pali się też tzw. „judasze”.

Uroczyste procesje odbywają się w Wielkim Tygodniu także w Brazylii – w zależności od regionu między Wielkim Wtorkiem i Wielkim Piątkiem. Mężczyźni wychodzą zazwyczaj z kościoła w jednym punkcie miejscowości i niosą z figurą Jezusa dźwigającego krzyż. Kobiety zaś rozpoczynają od innej świątyni podążając za figurą Matki Bożej Bolesnej. W wyznaczonym miejscu, często na głównym placu miasta dochodzi do „bolesnego spotkania Matki z Synem”. Tu kapłan wygłasza homilię. Po zakończeniu kazania formuje się jedna procesja z dwiema figurami, w trakcie której odprawiane jest nabożeństwo Drogi Krzyżowej.

Misteria Męki Pańskiej odbywają się w różnych częściach kraju. Od 1992 r. w Wielki Piątek grupa teatralna „Roca Cacacultura” odgrywa sceny męki pańskiej w największej brazylijskiej „faweli” – dzielnicy nędzy – Rocinha w Rio de Janeiro. W zeszłym roku przedstawienie obejrzało je ok. 10 tys. osób.

Bodaj najbardziej znane misterium, wystawiane od ponad czterdziestu lat, ogrywa się w mieście Nova Jerusalem w stanie Pernambuco. Bierze w nim udział ok. 500 aktorów, w tym znane postaci życia publicznego. W zeszłych latach w rolę Marii Magdaleny wcielała się np. Miss Brazylii Natalia Guimaraes. Cały spektakl podzielony jest na dziewięć scen rozmieszczonych w różnych punktach miasta, a publiczność przemieszcza się wraz z aktorami. Bierze w nim udział kilkadziesiąt tysięcy osób.

Z kolei na Filipinach w wiosce Cutud, 80 km na północ od Manili, żywy jest zwyczaj dobrowolnego ukrzyżowania w Wielki Piątek. Zazwyczaj poddaje się mu kilkanaście osób. Na kilka godzin przed przybiciem do krzyży półnaczy ochotnicy ubrani w kaptury biczując się bambusowymi prętami i kijami wysadzanych kawałkami szkła. Mimo dużego stopnia grozy atmosfera jest świąteczna – sprzedawane jest piwo, lody, a nawet pamiątkowe bicze. Prominentni goście mogą oglądać ukrzyżowanie ze specjalnych platform widokowych.

Od lat 60. misterium w Cutud z miejscowej tradycji zmieniło się w atrakcję turystyczną szeroko opisywaną przez media. Ukrzyżowania zaczęto też urządzać w innych częściach Filipin. Kościół katolicki, którego wyznawcami jest ok. 80 procent z prawie 90 mln Filipińczyków, krytykuje krwawą tradycję jako wypaczenie wiary.

[embedyt] <https://www.youtube.com/watch?v=j7KBNE379pA>[/embedyt]